

קלמסדן וטוב

שירים

שירה עברית

לפניכם לקט שירה עברית, המותאמת לקריאה
במהלך ליל הסדר.

את קטעי השירה, מומלץ לשזור בין קטעי ההגדה,
בהתאם לנושאים שלהם. קטעי השירה יכולים
לתרום רבות לדיון משפחתי עמוק.

בחלק השני של הקובץ, שירון בו שירים ישראליים
מוכרים וידועים הקשורים בחג הפסח.

אולי אני צריך להתחיל לנקות את חיי,
להתחיל, אבל במה להתחיל?
אולי אסלק פחד דק
שהצטבר עם השנים
וקורים של אשמה
שנטוו בדממה בלילות.
או אגלגל תחלה את הבדידות
שכסתה אצלי מקיר לקיר
ואנקה תחתיה,
כדי שתשוב ותבריק רצפת נפשי
כאלו לא דרכו עליה
מעולם.

ואולי אדחה זאת לפעם אחרת. אחרי הכל,
עדיו אפשר להלך פה, וגם החלונות,
יש לומר, עדיו רואים דרכם
את העולם. וחוצי מזה,
השיר הזה.
ותוכו הרצוף אהבה.
אלי אליהו, מתוך ספרו: אני ולא מלאך

עם קמץ שמים ביד עם קמץ שמים ביד
הייתי עובר את חיי.
הייתי חוצה את הים ברגלי
עם קמץ שמים ביד.
אברהם חלפי, שירים, 1986

בְּעֶרְבֵי הָאֲחֵרוֹן הַמְּשַׁלְתִּי לָךְ
אֶת מִשַׁל אָבִי, אֲשֶׁר בְּעֶרְבֵי עֶרֶב פָּסַח
הָיָה חוֹתֶךָ לֶחֶם בְּהִקְפָּדָה
לְקַבִּיּוֹת מְדִיקוֹת וְשֵׁם
אוֹתוֹן עַל אֶדְוֵי הַחֲלוֹן כְּדִי שְׂיֻכַּל
לְמִצָּא אוֹתוֹן בְּעֵינָיו הַכְּבֹדוֹת
לְאוֹר הַנֵּר הָרוֹקֵד רִיקוּדֵי מִצְוָה.
וְלֹא תִהְיֶה בְּרִכַּת בְּעוֹר חֲמֵץ שְׁלוֹ
לְבַטְלָהּ.
כָּר לְחַיּוֹת:
בְּמַאִים שֶׁל עֲצָמָנוּ,
בְּמַאִים רַמָּאִים
בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה, כְּמַעֲט,
וְלֹא נִהְיֶה
לְבַטְלָהּ.
יהודה עמיחי, כל השירים.

מִרְחוֹק כָּל דָּבָר נִרְאָה נִס
אָבֵל מִקְרוֹב גַּם נִס לֹא נִרְאָה כָּר
אֶפְלוּ מִי שֶׁעָבַר בַּיָּם-סוּף בְּבִקִיעַת הַיָּם
רָאָה רַק אֶת הַגֵּב הַמְּזִיעַ שֶׁל הַהוֹלֵךְ לְפָנָיו
וְאֶת נוֹעַ יְרֵכָיו הַגְּדוֹלוֹת
וְלִכְלֹל הַיּוֹתֵר, בְּמַבְטַח טוֹף לְצַד
דְּגָיִם בְּשִׁלְל צְבָעִים בְּתוֹךְ חוֹמַת הַיָּם,
כְּמוֹ בְּמִצְפֵּה יַמִּי מֵאַחֲרֵי קִירוֹת זְכוּכִית.
יהודה עמיחי, ניסים.

בְּאֶתִי אֶל פְּרֻעָה
וְאִמְרָתִי לוֹ
שְׁלַחֲנִי מֵעֲבָדוֹת לְחֵירוֹת
הוּא הִסְתַּכֵּל בִּי
עָנָה לִי בְקֹשִׁי
מָה רְצוֹנְךָ מִמֶּנִּי
בְיָדְךָ הַדָּבָר
לַעֲשׂוֹתִי
בלה שור, מתוך השירה הזאת

הַגִּדְתָּ לִי
בְּלִילָה הַהוּא
שֶׁבְעַרְתָּ אֶת הַחֶמֶץ
מִחֲדָרֵי לֶבֶךְ
וְעָלִי פְּסַחַת
אביחי קמחי, מתוך: הולך בירושלים

לא בִּיד חֲזָקָה
ולא בְּזָרוּעַ נְטוּיָה
ולא בְּמוֹרָא גְדוֹל
ולא בְּאוֹתוֹת
ולא בְּמוֹפְתִים
אֶלֶּא בְּהִסּוּס,
בְּצַעֲדִים קְטַנִּים,
בְּהוֹלַת חֶשֶׁךְ
בְּרֶךְ
וּבְדַבְּקוֹת
וּבְכַוְנָה
וּבְדִיּוֹק
וּבְאַהֲבָה
נוֹשָׂאת סִימָנִים קְטַנִּים
כְּמוֹ קְמִטֵי הַזְּמַן הָעוֹבֵר,
וְחִלּוּפֵי עוֹנוֹת,
גּוֹפֵי הַמְּשִׁתְּנָה,
פְּנִינֵי גַעְגּוּעֵי.
יוֹצֵאת מִמְצָרִים.

חגיית אקרמון, מתוך הגדת 'ניגון נשים'

מִדֵּי בִקֵּר אָדָם מִתְּעוֹרֵר
עַל שְׁפָתוֹ שֶׁל יָם הַמְּחַר
וְשׂוֹאֵל אֶת עֲצָמוֹ: לְחֻצוֹת
אוֹ לֹא לְחֻצוֹת
אֲרִיָּה סִיוּוֹן, מִתּוֹךְ "קִיטוּעִים"

והגדת לבנך ביום ההוא
את האלם.
לא תעביר את ידך בליטוף
על סברו.
והושבת בנך ביום ההוא
על מפתן הבקעה
אשר אליה איש לא יבוא.
ולמדת בנך להוליד עוד ילד.
ולמדת בנך עיניו לעצום.
ולמדת בנך לחפון באגרוף
עוד לילה עובר
ועוד יום.
ולקחת בנך בידיך אלה
בהן אי פעם לפת אמו
ובכח תלחץ מתוכן שתיקתך -
אותה הוא ימסור לבנו.
רבקה מרים, מתוך: משירי אמות האבן

שירון

איך יודעים שבא אביב? / דתיה בן דור

איך יודעים שבא אביב?

מסתכלים סביב סביב

ואם רואים שאין עוד בוך בשבילים

ואם רואים שנעלמו המעילים

ואם פרג וגם חרצית

לכבוד החג קישטו ארצי

אז יודעים (אז יודעים)

שבא אביב (שבא אביב)

אז יודעים שבא אביב,

אז יודעים שבא אביב.

שמחה רבה / יפה בלהה

שמחה רבה, שמחה רבה,

אביב הגיע, פסח בא!

שמחה רבה, שמחה רבה,

אביב הגיע, פסח בא!

תפרו, תפרו, תפרו לי בגד עם כיסים.

מילאו, מילאו, מילאו כיסי באגוזים.

שמחה רבה...

שאלו אשאל, שאלו אשאל ארבע קושיות

שתה אשתה, שתה אשתה ארבע כוסות.

שמחה רבה...

וכוס גדולה, וכוס גדולה אימי תביא

לאליה לאליה הנביא.

שמחה רבה...

הלואי יבוא, הלואי יבוא, הלואי יסור

יראה אותי, יראה אותי כל כך הדור

עבדים / ברי סחרוף

על נהר אספירין ישבנו
במקומות המוכרים
לא שומעים לא רואים
כאילו אנחנו אוויר
עוד מעט יגמר הסרט
בקרוב המציאות
התמונה מטושטשת
והצליל לא ברור

כי כולנו עבדים אפילו
שיש לנו כזה כאילו
פותחים פה גדול
ומחכים לעונג הבא
כולנו מכורים של מישהו
שמבקש עכשיו תרגישו
פותחים פה גדול
ומחכים למנה הבאה

חלונות ראווה יפים פה
זה הכל למכירה
גם אנחנו תלויים
עם פתקי החלפה
אז מה נעשה עם הכעס הזה
מה יהיה עם הקנאה
כולם רוצים להיות חופשיים
אבל ממה אלוהים ממה

כולנו עבדים אפילו...

יציאת מצרים / אתי אנקרי

לצאת ביציאת מצרים

לבוא אל המדבר

אולי נמצא שם מים

בדרך אל ההר

שיפתחו לשניים

המים המלוחים

ונעבור באמצע

כל אלה שבוכים

והם עולים עלינו

צבא של פרשים

קשה מאוד למשה

אין אמונה בלב האנשים

מגע החוף מגיע

הים את פיו פוער

אולי נחזור מצרימה

הפחד לא זוכר

בנינו פירמידות

פתרנו חלומות

כלום לא היה שלנו

רק מלח ודמעות

זה הכאב של יעקב

על יוסף הקטן

זרוע בתוכנו

שנאת אחים חינם

ולפעמים נדמה לי

כשבא לי להרים ידיים

פרעה הוא הפרעה שלי

וצר לי ממצרים

ולפעמים נדמה לי

שאנחנו עדיין שם

הולכים בדרך אל ההר

מתחננים למים

שיפתחו לשניים

המים המלוחים

ונעבור באמצע

כל אלה שהולכים

מצרים / איה כורם

כשיצאתי ממצרים
זחלתי על גחוני
ארבעים ימים ולילה
לא ידעתי מי אני

כשיצאתי ממצרים
לא ידעתי עוד לאן
המדבר הזה יקח אותי
יקח אותי מכאן

ומאז אני לא עוצמת עין
הלילות כאן חשוכים
ומאז אני לא עוצמת עין
מהפחד שמצרים היא עדיין בתוכי.
עבדים היינו. היינו עבדים.
עבדים עדיין. עדיין עבדים.

שם בחרבה הבנתי
בין קירות ים גועשים
לכל איש ישנה מצרים
אף אחד הוא לא חופשי

ויצאתי ממצרים
וחציתי את הים
ואולי גם זאת מצרים
ואני נשארתי שם

ומאז אני לא עוצמת עין
מהפחד שמצרים היא עדיין בתוכי.
עבדים היינו. היינו עבדים.
עבדים עדיין. עדיין עבדים.

והגדתי בלחש,
וצעקתי אליכם
אלוהים הזה שכח אותי
והוא לא יציל אתכם

והשארתי במצרים
את ליבי ואת כבודי
ויצאתי ממצרים
אז לגמרי לבדי!

עברנו את פרעה / מאיר אריאל

מס הכנסה, הם עיקלו לי מגבר
מס ערך מוסף, הם עיקלו לי משדר,
חברת החשמל עיקלו לי מצבר,
מינהל המים סתמו לי באר -
ראיתי שאני מתדרדר למשבר, התחלתי הוזה...
אבל עברנו את פרעה, נעבור גם את זה.

טעות במחשב עלתה לי מיליון,
כספומט בלע לי יתרת חשבון,
מזכירה אלקטרונית דחתה לי ראיון,
שופט אוטומטי שלל לי רשיון,
לעורך דין מכני שילשלתי אסימון בחריץ הפה...
אבל עברנו את פרעה, נעבור גם את זה.

לפעמים אני חוטף את זה באוטובוס צפוף
או ביציאה ממגרש עת אני דרוך ודחוף,
לפעמים ברחוב מרוב חיכוך ושפשוף,
מרוב ביקוש לאיזה אושר חטוף,
בגב, בצלעות, לפעמים בפרצוף, המרפק הזה...
אבל עברנו את פרעה, נעבור גם את זה.

יצאנו לשתות למחוך את הראש,
על הדלפק פגשנו את נינה בני ושוש,
אהלן - על הכיפק, אבל המשכנו לחרוש,
דלפק שני שוב נינה בני ושוש,
דלפק שלישי בשלוש, את מי יכולנו לפגוש וכך זה חוזר
אבל עברנו את פרעה, נעבור גם את זה

הסתובבתי קצת זמן ללא מטרה,
ללא הגדרה וללא פשרה,
איבדתי גובה וקצת הכרה,
חשבתי אולי בכל זאת הגדרה,
שתתן תשובה חד משמעית וברורה - נקרעתי על זה...
אבל עברנו את פרעה, נעבור גם את זה.

ועכשיו אני תקוע בזמן החדוש,
ולמען האמת אני די אדיש.
המצב אומנם ביש אך איני מרגיש,
אין לי לב לכל החומר שהמרקע מגיש.
ושלטון העם שוב יורד אל הכביש - ואני מתבזה...
אבל עברנו את פרעה, נעבור גם את זה.

תראו חברים לא מכל דבר אני באמת סובל,
לא תמיד אני יודע מה כן ובמה זה גובל,
אני בדרכ כלל אוהב לשמוע אנשים מדברים,
אבל לפעמים אני פשוט מתפוצץ,
כשהם פולטים את כל השטויות שלהם,
אני ממש כזה
אבל עברנו את פרעה, אז נעבור גם את זה.

אני יודע תראו יש לפעמים מצבים,
אתם יודעים שבן אדם פוגש בן אדם,
והם מחליפים דעות ולפני שאתה יודע מי ומה
הם מסתלפים ולפני שאתה יודע מה ו-מי
אז אני שואל את עצמי מה בעצם יוצא לי מכל זה,
אבל עברנו את פרעה, אז נעבור גם את זה.

תראו חברים מה אתם חושבים לעצמכם,
מי יכול לקחת את כל זה מי יכול לעשות את זה,
הנוכחות הזאת של הזולת עם העמדה האחרת שלו,
הוא לא חושב כמוני הרי הייתי יכול לשפוך את דמו,
אז באמת לפעמים זה צועק זה מתפוצץ בחזה,
אבל עברנו את פרעה, נעבור גם את זה.

לא אני בעד חיי משפחה, אין ספק בזה
אני אוהב אישה אני אוהב ילדים
אני אוהב עוזרות אני אוהב נהגים
אני אוהב חייט אני אוהב תופרת
אני אוהב גנן שיודע לנגן על הכלי הזה
אבל עברתי אני את פרעה, אעבור גם את זה.

משה / נרקים

חיים פרושים על השולחן
אותנו זה לא מעניין
רצית להביא בשורה
אבל הקיר עומד בינינו
הכול קופא עומד בצל

היית מנסה יותר
הלב הזה שמע הכול
עיקש עיקש הלב הזה
רוצה לצאת אבל המים
כמו חומה ואין עונה

מהר
אתה תהיה לנו עיניים
שייפתח כבר הלב
הכול קופא עומד בצל
תחזור מהר

זוכר עמדנו בין קירות של מים
ראינו את הכול קורה
עכשיו הכול עומד בצל
תחזור מהר
כמו פעם
היית רץ מדבר שלם

בסוף יצאנו בגללך
אבל אתה האחרון שלא ראית אדמה
הופכת אל רצפת חיינו
ראית ארץ מרחוק

עכשיו הכל הפך הרגל, הגעגוע כבר עבר
מה שבער בתוך הלב נותר בכך
אבל אצלנו הכל קופא עומד בצל

מהר
אתה תהיה לנו עיניים
שייפתח כבר הלב
הכול קופא עומד בצל
תחזור מהר
זוכר עמדנו בין קירות של מים
ראינו את הכול קורה
עכשיו הכול עומד בצל
תחזור מהר
כמו פעם
היית רץ מדבר שלם.

את חירותי / ג'ורג' מוסטקי

תרגום: יורם טהרלב

את חירותי

שמרתי לי אותך

כמו כוכב בסער

את חירותי

עזרת לי לעמוד

בכל כאב וצער.

ולצעוד בדרכי גורלי

עד תבוא גם עליי השלכת

ולרקום חלומות על קרני הלבנה

וללכת ללכת

את חירותי

למען רצונך

את שבועותי הפרתי

את חירותי

לשמור בריתי איתך

את חולצתי מכרתי

סבלתי הרבה וכאבתי בלי די

רק למען אמון בי תתני

נטשתי ארצי וטובי ידידי

ושלך רק הנבי.

את חירותי

הורית לי לוותר

על תפנוקים ונועם

את חירותי
לימדת את ליבי
גם בבדידות לשמוח.

את שלימדת אותי לחייך
למראה הרפתקה שחלפה לה
ללקק את פצעי במיסתור ולקום
וללכת לי הלאה

את חירותי
בלילה קר אחד
הפרתי את בריתנו
כך לבדי
ערקתי מהשביל
עליו פסענו שנינו.

בגדתי בכ חירותי הטובה
אל הכלא פסעתי בצער
אל הכלא החם אשר שמו אהבה
נאספתי כמו נער
וסוהרת יפה בתנועה רחבה
נעלה את השער.

קלמסדן וטוב

שירים